

de top, toch
schil, dat wij
-communisme
nisme en het
eerde staats-
opengaan. En
begin, zij het
P. GROEN.

telegram ver-

gevoerd uit
akt) te Dor-
ans om in het
af te smeken
gheid over de
sche Unie ge-
gekomen op
ig van de Hei-
verplicht het

Viens hand de
n van het be-
haar als Gods
een einde te
die het leiden
igheid en eer-

shoorzaamheid
ninkrijk wordt
overheden het
en niet zullen
stellen om de
n Gods Woord
te Unie, gelijk
de arbeid der
n.

gelezen over
gaan met de
r alle volken,
rare geloof toe
het doen horen
Internationale
de Naties, die
a onaanvaard-

SCHILTSSEN

Wiens naam
va 16). Maar
lettemin reeds

rechtsgeldig
spreekt, iets
f „van kracht

el, dat in dit
zijn dan het
ter niet, wat
vestigd heeft,
hij bij vers 17

ns leeren over
chtsgeldigheid
door de ver-

s het niet op-
ordt van een
n, dat Paulus
estament voor
vooruitgrijpt
13 ter sprake

vers 11 een
stog en dient
f g a a n d e
op aansluit),

oogen willen
die Paulus in
erlegging van
aardigheid uit
te willen be-
ral letten.

ostel nu eerst
komend voor
Jood (vs 12).

te, dat hij ook
m" alweer de
vas". We zijn
gen, dat deze
toet toch aan-

ande eindelijk
s onbesneden
daarop het
wanneer hij
heidenen.

nogmaals her-
aardiging van
ook den eisch
estand?

ste vraag ern-
juist de seri-
n openen voor

i (Berlin 1920)

de verrassende wending, die Paulus hier geeft aan zijn polemieek tegen den Jood.

Bedenken we nog even, hoe zijn weerlegging tot hertoe is verlopen. Na te hebben vastgesteld, dat rechtvaardiging op grond van eigen werken bij Abraham niet plaats had gehad, wat Paulus te voren reeds als principieel onmogelijk had aangewezen, is hij van den Joodschen tegenstander, dien hij in gedachten voor zich heeft, nog niet af. Goed, deze zal nu moeten toegeven: rechtvaardiging op grond van eigen werken kan, en principieel, en historisch gezien, niet verwacht worden. Ze is uit geloof.

Maar hij handhaaft: het heil is alleen voor de Joden. Wil een heiden er in deelen? Fiat; maar dan moet hij zich laten besnijden.

Het eerste wat Paulus nu doet, is: zijn tegenstander die stelling uit handen slaan door er op te wijzen, dat God aan Abraham dien eisch (om zich vooraf te laten besnijden) niet stelde (vs 9, 10).

Maar daarbij laat hij het niet! Hij gaat vervolgens die stelling omkeeren!

Dat is een merkwaardige, geliefkoosde methode van bestrijden bij Paulus. We vinden haar ook in hoofdstuk 2 (waarover later) en eveneens in de verzen 6—8 van ons hoofdstuk. In een vorig artikel hebben we den opzet van de eerste helft van 4 slechts vluchtig geschetst. Hoofddoel was toen, de moeilijkheid uit vers 2 op te lossen en we konden daartoe wat het verband aangaande volstaan met een globaal overzicht. Maar het kan zijn nut hebben nu even langer stil te staan bij de aanvulling van het historisch bewijs, aan Abraham ontleend, met het citaat van David.

Dan zien we, dat er bij Abraham sprake is van een niet tellen der werken, maar bij David van een vergeven der (immers boze) werken. De stelling van Paulus' gedachten tegenstander is: „Onze werken vormen een credit bij God". Maar de apostel bewijst in eerste instantie: „Onze werken tellen niet mee"; maar in tweede instantie: „Onze werken vormen een credit bij God".

We zouden deze wijze van weerlegging schematisch aldus kunnen voorstellen: van + via 0 naar —.

Welnu, die vinden we ook hier weer. Paulus' tegenstander zegt: „Een heiden is zonder meer niet in conditie om gerechtvaardigd te worden; hij worde dus als wij". De apostel antwoordt: 1e. „De heiden kan blijven zoals hij is, onbesneden" en 2e. „De Jood is zonder meer niet in conditie om gerechtvaardigd te worden; hij moet worden als de heiden, d.w.z. hij moet onder de wet uit." Zijn tegenstander ziet de wetssfeer als de heilsstaat, maar Paulus typeert haar elders als een gevangenis (vgl. Gal. 3: 23).

Dat dit de bedoeling is van zijn accentueeren van de toevoeging „tijdens onbesnedenheid", ook wanneer hij over het gelooven van Joden spreekt; dat hij daarmee dus hun de noodzaak om van de wet vrij te raken (in plaats van anderen er aan te binden) voorhoudt, is duidelijk uit wat in vers 13 volgt. Dit vers bevat, mits vertaald zoals wij boven voorsloegen, de logische voortzetting van het voorafgaande (en niet — zoals toch eigenlijk op het standpunt van Greijdanus het geval zou zijn — een sprong terug naar de verzen 1—8). Immers: de apostel heeft in de verzen 11 en 12 een stouten uitleg gegeven aan de besnijdenis van Abraham. Voor Joodsch besef staat de zaak zoo: door zijn besnijdenis wordt Abraham tot speciaal onzen vader; zijn zegen wordt nu voor ons gereserveerd. Maar Paulus stelt het zóó voor: in de besnijdenis ligt een bevestiging van Abrahams vaderschap juist van heidenen; hun wordt nu in de eerste plaats zijn zegen gegarandeerd. Hoe zal hij die bewering waar kunnen maken?

Om dat te kunnen bevroeden, zullen we moeten vasthouden — waarbij we reeds eerder den vinger legden — dat in vers 11 een nieuw element naar voren komt. Want daar gaat Paulus over van Abraham als persoon, als enkeling, naar Abraham als stamvader. Dus zal de apostel den grond voor zijn bewering omtrent dat laatste moeten halen, niet meer uit diens persoonlijke rechtvaardiging, maar uit de hem gedane belofte omtrent zijn erfgenamen.

Nu, dat zien we dan ook inderdaad gebeuren. Hij gaat in vers 13 na, onder welke omstandigheden Abraham die erfenisbelofte kreeg. En dan blijkt, dat dit niet gebeurde onder de wet (die immers nog 430 jaar op zich zou laten wachten), maar onder geloofs-gerechtigheid. Welnu, zoo besluit Paulus daaruit, dan moet men de uitdeeling van die erfenis ook niet zoeken binnen de sfeer van de wet. Men zal integendeel de erfgenamen juist vinden buiten de wet.

En nu volgt dan in vs. 14, 15 — als wij het goed zien — het aanwijzen van de innerlijke noodzaak van het „buiten de wet", gegeven eenmaal het „uit geloof".

We wezen er boven reeds op: ook als de Jood eindelijk toegeeft het „uit geloof", vloekt voor hem het tweede moment („tot geloof") daaruit niet zonder meer voort, blijft hij m.a.w. den heiden nog vaak den eisch stellen, zich te laten besnijden (Judaïsme).

Maar Paulus toont aan: geloof en wet verdragen elkaar niet. En, waar erfenis-belofte en geloof aan elkaar zijn gekoppeld, is dus ook van erven onder de wet geen sprake (vers 14).

Nu heeft hij om het eerstgenoemde (en daarmee

het laatstgenoemde) te bewijzen slechts een teruggrijpen noodig op wat hij eerder al heeft geschreven. Dat de wet toorn wekt, weten zijn lezers na 3: 19, 20 wel; en dat er bij heidenen van overtreding in den eigenlijken zin des woords niet kan gesproken worden, omdat er bij hen geen uitdrukkelijk gebod is, zoodat zij dus minder schuldig staan dan de Joden, heeft hij in het tweede hoofdstuk duidelijk gemaakt. Daarom volstaat hij nu met een korte herinnering daaraan in vers 15: „want de wet werkt toorn, maar" waar geen wet is, is ook geen overtreding."

Welnu, als men dat bedenkt, is het onmogelijk aan het „uit geloof" vast te houden en tegelijkertijd de erfgenamen te verwachten uit den kring der wet, zoodat men allen die in de erfenis willen deelen beweegt, zich daar te laten onderbrengen. Immers: dan maakt men het geloof zinloos.

Want Paulus heeft in 1: 17 zijn hoofdthema „rechtvaardigheid uit geloof tot geloof" aanstonds gezegd tegen den achtergrond van Gods toornopenbaring (vs. 18 en vlgg.). Zóó alleen n.l. blijkt wat hij zegt meer dan een abstract dogmatische stelling, blijft het het karakter van boodschappen leven behouden. Zoo is dan ook de aanhaling van Hab. 2: 4 niet bedoeld om aan zijn woorden de steun te verzekeren van een gelijkkluidende losse uitspraak uit het Oude Testament, maar om een historische situatie in herinnering te brengen, die trekken van overeenkomst vertoont met die uit Paulus' dagen. Door het donker van de toenmalige toornopenbaring kwam het licht schijnen van de levensbelofte voor wie geloof. En de profetie is nooit een ééndagsvlinder: ze herleeft telkens voller bij den voortgang van Gods ééne werk.

Wat is dus de betekenis van geloof? Dit: behouden worden van den toorn!

Maar daarom is het nu juist zoo ongerijmd, iemand die tot geloof is gekomen onder de wet te brengen. Want dat zou zijn: iemand die van den toorn is behouden onder den toorn brengen. De wetssfeer zou de geloofswinst annuleeren.

En zoo kan Paulus in vers 16 besluiten met nog eenmaal 't onlosmakelijk verband tusschen „uit geloof" en „tot geloof" kort samen te vatten. Vóór, zoo zegt hij, stond bij God de bedoeling („ten einde"), de heidenen te doen deelen in Abrahams zegen. En daarmee in overeenstemming koos Hij den weg „uit geloof". Wie dus niet aan het „tot geloof" wil, is daarmee ook het „uit geloof" kwijt!

Dit is een betoog van verbijsterend grootsche allure. En dat te meer voor wie bedenkt, dat de schrijver eens volgens eigen getuigenis was „naar de wet een Farizeër, naar de rechtvaardigheid die in de wet is onberispelijk" (Filipp. 3: 5, 6).

Hier openbaart de Schrift toch onmiskenbaar haar eigenlijken Auteur.

Houwerzijl.

D. HOLWERDA.

Wij volgen liever de lezing die in vers 15 „de" geeft, en niet „gar".

GRONINGER Brieven

Amice frater,

Niemand onzer zal ontkennen, dat er in de wijsbegeerte der wetsidee heel goede dingen ook omtrent de kerk van Christus zijn gezegd. Maar wij moeten wel oppassen, dat wij niet vanuit een wijsbegeerte, hoe Schriftgetrouw de wijsgeer ook wezen wil, afleiden, welke de positie der kerk is. De kerk, d.i. de zichtbare, ware kerk zegt wat en wie de wijsgeer, ook in zijn wetenschappelijke arbeid, behoort te zijn. Wij moeten de dingen niet omkeeren. Ook de staatsman heeft niet te bepalen, waar de kerk zal staan, en daar is geen staatsman ooit geweest, of zal er ooit zijn, al beschikt hij ook over al de macht der wereld, die daaromtrent maar een kruimel zeggenschap heeft in te brengen.

Christus vergadert Zijn kerk en zij is er, waar Hij haar plaatst en zij blijft er naar Zijn wil. En ook geen synodale groote, of machtig theoloog, of geweldig wijsgeer heeft daarover maar iets te zeggen. Wij kunnen daarop gerust zijn. De fout in de calvinistische wijsbegeerte, zooals zij zich thans ontwikkelt, spreekt vooral uit de onschriftuurlijke opvatting omtrent de zichtbare en onzichtbare kerk. En naarmate de leerlingen den meester overtreffen in wijsheid en erger nog, als de populisator aan het werk gaat, vooral om zelf uit de knel te geraken, wrekt die fout zich te erger. Wij zien het voor oogen.

In het door mij genoemde proefschrift wordt gezegd, dat de Reformatie — die der zestiende eeuw — zich verzette tegen de verabsolutering van het kerkelijk instituut. Daartegen bond zij een principiëlen strijd aan, in het bijzonder tegen Rome.

Maar dat was niet het karakter dezer Reformatie. Het ging in haar strijd niet tegen verabsolutering van het „tijdelijk kerkinstituut", maar heel eenvoudig tegen het Pausdom, tegen de valsche kerk. Men had het in die dagen niet zoo druk over het „absolute" en over „verabsolutering". Vooral laatstgenoemde uitdrukking dient velen menschen van thans, om van de ge-

hoorzaamheid aan alle door God vastgestelde dingen af te komen.

Het is ook niet juist, als wordt gezegd, dat de verhouding van de zichtbare tot de onzichtbare kerk voor verschillende reformatoren een probleem was, waarmee zij niet klaar konden komen. Zij erkenden, dat er verborgenheden zijn, die zij in Gods hand wisten. Zij leefden bij den geopenbaarden wil des Heeren. Maar problemen — die kenden zij niet, zooals wij er van spreken. Onze problemen, die wij ons zelf maken. En dan zitten wij er mee, zooals wij dat dan verwaand zeggen, omdat wij de eenvoudige waarheid en onze roeping niet willen zien.

Wat is een probleem? Iemand heeft gezegd, en hij zag geloof ik daarin juist, dat een probleem daár is, waar van geen enkelen kant een weg ter oplossing voor ons open is. En hij gaf dit humoristisch voorbeeld.

Als het bruidspaar in de kerk is voor de inzegening van het huwelijk en de domine zit in den kolenkelder, dan is dat geen probleem. De man wordt gewaar-schuwd, hij wascht en kleedt zich, en daar is alleen maar een weinig oponthoud. Maar als de domine in den wijnkelder zit en daaruit stijgen allerlei klanken op, die het ergste doen vermoeden, ja, dan is er een probleem.

Welnu onze vaders van 1618 en 1619 zaten niet in den wijnkelder van onzekere, halfdronken opvattingen, al genoten zij wel graag, naar men vertelt, op z'n tijd, een glas wijn; en zij hadden niet die spinnewebben in hun hoofd, die allerlei dwaling en misverstand en onwil daarin kunnen werken.

Calvin zegt van de zichtbare kerk, dat zij onze moeder is, en dat haar te kennen voor ons zeer nuttig, ja noodzakelijk is, omdat er geen andere ingang tot het leven is, indien zij ons in haar schoot niet ontvangt, ons haart, ons voedt aan haar borsten, en eindelijk ons onder haar leiding neemt, tot wij, na het sterfelijk vleesch afgelegd te hebben, gelijk zullen zijn aan de engelen. En voorts, dat onze zwakheid niet duldt, dat wij uit die school ontslagen worden, voordat wij gedurig den ganschen loop des levens leerlingen zijn geweest.

Wel — dat geldt ook voor den wijsgeer en den politicus, die zich soms willen sterkmaken door te zeggen, dat de kerk met de wetenschap en de politiek niets te maken heeft, en dat zij alleen dan zullen luisteren, niet als zij hun plicht kennen, maar de kerk de hare verstaat, n.l. niet te spreken, waar zij volgens hen geen gezag heeft.

Zoo stond het onlangs nog in „Trouw" voor den man der politiek. Als iemand tot Calvin had gezegd: zijn die dingen, die gij daar zegt, absoluut en gij verabsoluteert ze toch niet — ik vermoed, dat het antwoord niet malsch zou zijn geweest.

Geen mensch, geen staatshoofd of wijsgeer, hoe machtig en geleerd hij zij, wordt dus door Christus uit de school der zichtbare kerk ontslagen. Hij kan er zich aan onttrekken, zeker, maar dan, zegt Calvin, is er voor hem geen zaligheid, noch in dit noch in het eeuwige leven.

Nu lees ik in het proefschrift: Christus bouwt Zijn kerk door Woord en Geest in de lijn van het Verbond, als leden van een lichaam dat slechts in Hem geheiligd is.

Dat is in orde. Maar dan moeten wij, om te verstaan, waar die kerk is, ook uitgaan van dat werk van Christus, dat zichtbaar is.

En dan gaat het niet aan, om even verder op te beweren, dat wij die zichtbare kerk moeten zien „als een tijdelijk menscheijk samenlevingsverband, waarin de geheele interne organisatie slechts door zondig menscheijk handelen kan worden geactualiseerd."

Evenmin om dan scheiding te maken tusschen het ambt, dat heilig is, en den ambtsdrager, die een zondig mensch is, en die „slechts in Christus Jezus in de verborgen onzichtbare kerk (ecclesia invisibilis) geheiligd is".

Dit brengt ons maar op een dwaalspoor. Want niet de zondige mensch en zijn doen, doch het werk van Christus staat hier immers op den voorgrond, Christus vergadert, niet de domine of de ouderling. En wij moeten maar zorgen op dat vergaderingswerk niet af te geven, ook al is de hypocriet in de kerk. Hij weet waarom.

Ik heb hier met den zondigen mensch niets te maken. Ik heb alleen maar te luisteren, wat hij in Christus Naam tot mij te zeggen heeft in de bediening des Woords.

Al dat redeneeren van de zonde uit, hoe vroom het ook lijkt, is schrikkelijke onvroomheid. Wij gebruiken dit, om aan den voortdurenden strijd tegen de zonde, overal, waar zij werkt, te ontkomen. Wij worden dan „irenisch", wij zijn dan menschen der liefde. Maar het is een valsche liefde. Zelfbedrog. Zondige ireniek, waartegen alle reformatoren den ergsten strijd hadden te strijden. Laten wij maar aan Groen van Prinsterer denken, die toen, evenals thans Prof. Schilder, als een scheldenden, liefdeloozen, veel te scherp, alle liefdevolle lieden verontrustenden, vreeselijken man, werd geteekend. Ik zal daarvan nog wel eens enkele staaltjes geven. En waarom was die man voor die innig vrome menschen, die zoo lief waren, zoo slecht? Omdat hij de feiten noemde en de dingen zei zooals zij waren. Want dat konden die lieve, vrome menschen niet verdragen. Groen had niet veel last van de goddeloozen, maar het waren juist die